

Egyetemisták, mint potenciális értelmiség avagy Félig diák? Félig értelmiségi? II.

● Szó kell essék az egyetemista infantilizmus legfőbb bázisairól, a kollégiumokról is, bár ezen téma tapasztalatom szerint nagy ingerültséget szokott kiváltani, ki tudja, miért. A kollégiumi lét szinte felépítésénél fogva termeli ki a felületes emberi kapcsolatok egész sorát, s a nem felületes kapcsolatok — melyek többnyire a párkapcsolatokban merülnek ki — is előbb-utóbb izolálódásra ítéltetnek. A teljesen véletlenszerűen összeránt kollégisták nem tekintik, mert nem is tekintik otthonuknak a kollégiumot, melynek átjáróházjellege tovább erősíti bennük az idegenlenség érzetét, így benne ennek megfelelően rendelkeznek be, s az összes adandó alkalmat megragadják arra, hogy azt a jóval kényelmesebb, többnyire nem szegedi állandó lakhelyükkel cseréljék föl. Ezzel magyarázható a főleg hallgatók által látogatott klubok hétfői program-nélkülisége (a discót nem tekintem annak), és a város tanulmányi szünnapokon tapasztalható „kihaltsága” is. Mivel alapvető tendenciaként igyekeznek „felülről” mesterségesen elzárni egymástól a különböző karok hallgatóit (7.), nem csoda, ha a kapcsolatok csak a tanulmányi terre korlátozódnak, vagy azok különböző pótcselekvések (kártya, futball-láz, asztalifoci, lányoknál nem ritkán kötőgetés-horgolgatás!) szintjén realizálódnak. Annak leszövegésével, hogy a koedukációt az egyetlen normális kollégiumi létformának tartom, szót kell ejtenem arról a tényről, amely az országunkban megszentszódott prúd szemlélet miatt — beszélni vagy írni róla szinte bűn, csinálni viszont a mindennapok gyakorlata — még mindig tabu-témának számít; (többek közt) az egyetemi kollégiumok is egyre inkább a szexuális szabadosság fellegváráivá válnak. Az okok boncolgatása külön tanulmányok tárgyát képezheti.

● A szabadidő-kihasználás terén is mutatkoznak problémák és súlyos aránytalanságok. Nem kifejezetten kicsi például azok száma, akik csekélyebb tehetségük vagy görcsös jeles-hajhászúsok miatt minden rendelkezésükre álló időt konkrét tanulmányi tevékenységgel töltnek el, egyéb idejüket a televízió manipulátorainak szorító karjai közt vélvén leghasznosabban elfecsérelni. Belőlük fognak kifejlődni az idők során a környezetük ingerjeit felfogni és értelmezni nem tudó szakbarbárok. A másik rész, amelyik jelentős szabad időt tudhat(na) magáénak, sem feltétlenül arra használja, ami számára szellemi épülést és általános tájékozódóképességet, ne adj' isten műveltséget nyújtana (ha már ez az egyetemi oktatástól, horribile dictu, még jó ideig nem várható el); meglehetősen sok az üresjárat, a pótcselekvés. „A szabad idő passzív eltöltésének magas időmennyisége a nem ritmikus hallgatói életvitelnek is egyik mutatója.” — így a szociológus (8.).

● Végezetül próbáljuk meg áttekinteni: a hallgatók apolitikusságának, alacsony nivójú műveltségi szintjének, nem túl magas kultúrérségének és — létformájukat tekintve — kispolgári attitűdjének mennyire a társadalmi visszahúzó erők és korlátok, s mennyire maguk a hallgatók az okai? Úgy érzem az alapvető indíték a társadalom hallgatók iránti hibás, súlyponteltolódásos igényességében, valamint az egyetemi hallgatók iránti társadalmi bizalom, totális hiányában jelölhető meg. Ez utóbbira rendkívül jellemző példa a nagy indulatokat kavartó 1981-es budapesti és szegedi küldöttgyűlés és az azt követő hullámok. Az oktatás „hivatalkai” és a hatalom képviselői bizonyos fokú tolerancia helyett ideges hangulatot szítottak, retorziókat helyeztek kilátásba, a választások manipulálásáról sem riadva vissza, és ezzel mindössze annyit értek el, hogy országszerte azóta is ezen eseményeket, mint „31-es diákmozgalmakat” említik, holott mozgalmakról szó sem volt, csupán néhány jogos(nak tűnő) követelés hivataltos fórumon történő interpretálásáról. E sorok írója ezen eseményeket elsőséges hallgatóként élte át, s így némiképp kompetensnek érzi magát annak kijelentésére, hogy — a nagy felbuzdulás ellenére — azok akkor a hallgatók ha nem is jelentéktelen mennyiségét, de mindenképpen kisebbségét érintették.

● „Előttém összeállt egy kép, mely minket ábrázol. A kép egyik oldalán ez áll: jelenlegi körülményeidehez adekvát módon viszonyulva közönyösnek, lustának és butának kell lenned. A másik oldalán pedig ez: mivel munkádba semmi egyéni értekedet nem tudod belevinni még akkor sem, ha a közvetett visszafogó hatásokon túleszed magad, így kétszeresen közönyösnek, lustának és butának kell maradnod (9.)” S ha ekként vélem összefoglalhatónak e minden dimenzióban periférián avagy átmeneti helyzetben álló társadalmi (jobb szó híján:) csoport, az egyetemi hallgatók helyzetét, benne természetesen a magaméval is, akkor jámbor óhajként (pium desiderium) megköszönöm: régóta adós a szociológia tudománya egy olyan öket (bennünket) érintő átfogó vizsgálattal, amely nem csupán felszíni jelenségek regisztrálásával, statisztikai adatok sorjázatásával véli elintéztetnek e problémakört, hanem figyelmet fordít a (nem is olyan) mélyen lappangó társadalmi összefüggések bemutatására, még ha ez óhatatlanul a társadalom és az egyetemi hallgatók viszonyának alapos revíziójához, átértékeléséhez vezetne is. S mivel a gazdaságban végbemenő reformok: az oktatásstruktúrára vonatkozó részint tervbe vett részint megvalósuló változások immár napjaink realitásai, talán nem egészen meddő azon remény, hogy a fenti, egyre többek által szükségesnek tartott revízió a közeljövőben fokozatosan megvalósul.

● Úgy legyen.

SANDI ISTVÁN

JEGYZETEK, HIVATKOZÁSOK:

7. E tendencia sajnos tovább folytatódik: az 1984/85-ös tanévben ugyanis a JATE egyetlen fiúkollégiumát is koedukálttá teszik, de olyan áron, hogy TTK-s és bölcsész hallgatókat nem vesznek föl, hanem helyükre joghallgató hölgyek kerülnek. Így rövid idő múlva a József Attila Diákotthon tisztá jogász, a Herman már eleve szín-TTK-s, a Móra majdnem teljesen bölcsész, az Irinyi pedig főként TTK-s jellegűvé válik. Ekként válósul meg az egyetemisták szellemi életére (ha lehet egyáltalán ilyenről beszélni) rendkívül káros hatással bíró szeparatív létforma, a karok hallgatói közti mesterséges izoláció.

8. Szentirmai László: Egyetemi hallgatók Szegeden 115. o.
9. Sanyó Imre: Mit látni egy műegyetemi padból? (Mozgó Világ, 1982/5., 80. o.)

Ámítástechnika

vül közel áll egymáshoz. Sajnos ezt nem engedélyezték. Probléma még, hogy a programnyelvek közül a Pascal oktatják, holott a középiskolában fellelhető számítógépek Basic nyelven működnek, amelyet viszont nem tanulunk, sőt, ennek ismeretét feltételezték. A számítástechnika elsősorban sok gyakorlat, semmint elméleti képzést igényel, ezért okoz nehézséget az, hogy a kibernetikai laboratórium este nyolckor bezár, nekünk pedig szinte minden nap este 7-ig egyfolytában óránk van.

Mike János (V évf.): — Annak idején, amikor ez a hároméves szak beindult, negyedévesek voltunk, mégis engedélyezték, hogy fölvegyük, és két év alatt elvégezzük. Tudtuk, hogy előbb-utóbb bevezetik a középiskolákban a számítástechnika oktatását, tudtuk azt is, hogy ezt úgyis a matematika-tanároknak kell majd tanítani, így tehát feltettük. Egyébként is tettett az a módszer, hogy valamely matematikai problémát leírunk és azt a gép megoldja. Hamar rájöttünk azonban, hogy konkrétan ez az anyag, amelyet oktatnak, nem is érdekel bennünket

igazán; nem erre gondoltunk. Igaz, a negyedévesekkel ellentétben tőlünk senki sem visszazokott, jómagam például azért nem adtam le, mert szívegyellné az ember, ha csődöt mond. Nagy előnye a szaknak, hogy legalább egyetemi szinten tudjuk ezeket a dolgokat, s nem később, tanfolyamon kell elsajátítanunk. Végre megoldódott az államvizsga kérdése is: a matematikától és a fizikától különböző napon történik, és elméleti jellegű lesz.

Megkerestük ez ügyben dr. Szalay István oktatási dékánhelyettes is.

— Tanár úr! A harmadik szakosok kétségtelenül többletmunkát végeznek a többiekhez képest. Származik-e emiatt valami előnyük az elhelyezkedésnél, netán a fizetésben?

— Elhelyezkedésben igen. Egy háromszakos tanárt nyilván „jobb helyeken” is szívesen látnak. Arról viszont nincs tudomásom, hogy a „C” szak elvégzése a fizetésben valami többletet eredményezne. Jelenleg a középiskolákban csak szak-köri foglalkozásokat tartanak számítástechnikából, azonban néhány éven belül sor kerül órarendi tantárgy-

ként történő oktatására is, vagy úgy, hogy teljesen külön tárgy lesz, vagy pedig a technika tantárgy keretein belül tanítják. Természetesen ekkor a „C” szakosok mentesülni fognak a számítástechnika oktatásához szükséges tanfolyamok elvégzésétől.

— Van-e hasonló irányú képzés testvérintézményeink természettudományi karain?

— Az ELTE-n igen, sőt Debrecenben is, de ott más rendszerben. A KLTE-n a matematika—ábrázoló geometria szakhoz van csatolva, de már első évtől kezdve. Így ezek a hallgatók öt éven át háromszakosok.

— Milyen a „C” szakot felvett hallgatók összetétele?

— A harmad és az ötöd-évesek közt 9—9, a negyed-éveseknél 6 hallgató háromszakos. Ebből is látjuk, hogy ez nem tömegszak, de beindításkor sem szántuk annak. Nyilván (a nagy terhelés miatt) nem azoknak való, akik Népköztársasági Ösztöndíjra pályáznak, bár Mike János személyében van köztük ebben az ösztöndíjban részesülő hallgató is. Végül is a „C” szak beindítása hármassal érdeklőséggel találkozott. Érdeke a közoktatásnak, érdeke a hallgatóknak és érdeke az egyetemnek is, hiszen egy új, kuriózum-jellegű szakkal jelentkezett a „píacon”.

(sandi)

Nosztalgiaiból életforma

(André Cognat:

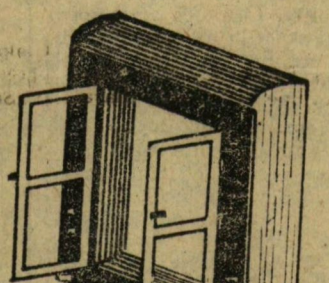
Antekume, avagy egy másik élet)

A „Világjárók” sorozat legújabb kötete sok mindenben eltér az útikaland-jaitól mesélő, eddig ismeretlen országokat, vidékeket feltérképező, a tájak sugallta gondolatokat tovább adó szerzők élményeitől. A könyv írója az életét tette fel arra, amiről írt.

A civilizációtól megcsömörlött vagy egyszerűen belefáradt emberek már Voltaire, Rousseau óta szívesen foglalkoztak azzal a gondolattal, hogy hátrahagyva kolonccá váló életüket és én-jüket, megpróbáljanak egy másik életet kezdeni, ha újat nem is; mert valójában a régít folytatják, ha más világrészen ha más országban is élnek, és más népek veszik őket körül.

A történészek, a néprajz kutatói, az országot feltárók és a „romantikusok” között a különbség az alkalmazkodás időtartamában van. Végleg egyetlen kutató sem tudott eddig megmaradni a „primitív” népek között. Csak későn döböntek rá, hogy a már elfogadott és nyugtának érzett értékrendet kellett egy másik, nem kevésbé kötöttel felcserélni!

Ennek az élménynek világirodalmi rangú megjelenítése Alejo Carpentier regénye a „Los pasos perdidos” (az Elveszett lépések). Az önmagáról mintázott regényben ahogy a főhős távolodik a fővárostól, a gályarabságnak érzett hétköznapi robottól, időben is úgy éli át visszafelé az időt, végül a kőkorszakban éppen csak túljutó indiánok világa öleli körül. A népzene-kutató

Könyvismertető

és zeneszerző meghátrál, az alkotás vágya sokkal erősebb, mint a később már kiábrándítóan érzett őserdei élet. André Cognat, az író „egyik” életéről a szűkszavú utalásokból csak annyit tudunk meg, hogy gyárban dolgozott, megtakarított pénzen indult útnak, Katonáskodása Madagaszkár szigetén érlelte meg benne a vágyat, amely végül megvalósult és új embert faragott belőle.

A Brazíliával és Suriname-mal határos, alig ismert Francia Guyana folyóktól szármalt, sűrű őserdővel borított vidéken egy hajótörés után a vajana indiánok befogadták maguk közé, az életét megmentő törzs tagja lett. Egy indián pár fiává fogadta, új nevet adtak neki. Ezután együtt éltek az indiánok belülről megismert, szeretettel megfigyelt életét.

Antekume népeinek élete az óhajtott szabadság mellett nehézségeket is hoz, a megélhetés örök harcát, a vadászatok, Meg kell tanulni az étkezési szokásokat, kiállni a próbákat, élni kell a vajanak hétköznapijait,

Minden indián témájú könyv megkerülhetetlen gondja a civilizáció és az őslakók viszonyának leírása. A tengernyi, indiánokról szóló könyvben szinte kivétel nélkül a bennszülöttek pártján állnak a szerzők, de a részvéten, a megértésen túl tenni nem tudnak, vagy nem akarnak semmit!

Antekume viszont új falut épít népének, az őserdei iskolában oktatja a betűvarázsra a gyorsan tanuló kis indiánokat, akiknek egy írógéppel maga is esemény, beszédtema!

Tűzhelyet, családot talál választott népe között. Alaszavani, az indián fiatalasszony megadja számára mindazt, amire az emberek vágyódnak: boldog életet a szeretett asszonnyal, a jellem és az életmód harmóniáját.

A falu érdekeit nézi mindenütt, nemcsak életformájukban azonosul velük, hanem vajánává is válik.

A „pálisizsit” (a fehér embert) gyanakvással, idegenkedéssel nézi, utyanúgy, mint a törzs tagjai.

A gyanakvásra meg is van minden ok! A „történelem előtti időkben itt maradt” embereket erőszakosan térítő szerzetesek és a ravasz, kétszínű csendőreit az indiánok közé küldözgető Franciaország segít az indiánokon, de ennek lényük, életformájuk feladása az ára!

Még mítoszokkal, törzsi öntudattal is alig rendelkező őslakók ellenállnak, egyre beljebb menekülnek a bá-

nyákat kereső, építkező fehérek elől.

Az író riasztó példákka bizonyítja a turista látványossággá, alkoholistává züllyött indiánok sorsán át a civilizáció „áldásait”. Az európai ember hajlamos a haladást, a fejlettséget a technikai eszközök ismeretével azonosítani, ezért jogot formál más emberek életének felforgatására.

Bármilyen nagy szeretettel írt Cognat a vajánákról, szerzője akarata ellenére is kiderül, hogy a civilizáció sajnos feltartóztathatatlán! Az orjalikule indiánok még kőbaltával „döntik” a fákat (órákig tartó fáradságos faragcsálással) de az ő életük is éppoly bizonytalan, mint a puskával vadászó vajánaké. A sámánok, varázslók tudományát lassanként elhalványítja a fővárosi kórház, bármennyire is félnek először a „vademberek”, a nyugtának érzett európai ruhát felveszik, átmenetileg dolgoznak a városban, de már azért, hogy rádiót vegyenek!

A könyv elolvasása után szinte személyes ismerősükké válik Moloko a varázsló, Malavate, Antekume indián névadója, Ráne nagymama, a családot halálukig összetartó öregasszonyok egyike.

Az egyszerű szöveget megszépíti a belső fűtöttség, az átélés. A fekete-fehér és színes fotók az indiánok hétköznapijával segítenek szívünkbe zárni ezt a kedves népet.

ROZSNYAI JENŐ